

سازمان دانشجویان

دانشگاه تهران

نگاهی دیگر به پیشینه مبارزات دانشجویی در ایران

(۱۳۳۲-۱۳۲۰ شمسی)

ابراهیم ضیاءظریفی

سرشناسه	ضیاء ظریفی، ابوالحسن، ۱۳۰۵-۱۳۸۹.
عنوان و نام پدیدآور	سازمان دانشجویان دانشگاه تهران: نگاهی دیگر به پیشینه مبارزات دانشجویان در ایران (۱۳۲۰-۱۳۳۲ شمسی)/ابوالحسن ضیاء ظریفی.
مشخصات نشر	تهران: شیرازه کتاب، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	پانزده، ۳۲۰ ص: عکس.
فروست	مجموعه تاریخ معاصر ایران ۱۹.
شابک	۳-۴-۹۶۳۵۴-۶۰-۹۷۸۹۷۸ ریا
فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	چاپ قبلی: موسسه نشر و پژوهش شیرازه، ۱۳۸۷.
یادداشت	کتابنامه به صورت زیر نویس.
یادداشت	نمایه
موضوع	دانشگاه تهران - دانشجویان.
موضوع	جنبش های دانشجویی - ایران - تهران - تاریخ.
رده بندی ک	دانشجویان - فعالیت های سیاسی
رده بندی دی	۱۳۹۵: ۲ س ۹/ص ۱۵۲۲ DSR
کتابشناسی ملی	۹۵۵/۰۸۲۴۰۴۵: ۱۷۷۷۱۲

سازمان دانشجویان دانشگاه تهران

نگاهی دیگر به پیشینه مبارزات دانشجویان در ایران (۱۳۲۰-۱۳۳۲ شمسی)

نویسنده: ابوالحسن ضیاء ظریفی

انتشارات: شیرازه کتاب، ما

طراح جلد: پردیس خرمی

چاپ: پردیس دانش

تیراژ: ۸۸۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۵

حق چاپ و نشر محفوظ است.

تهران. صندوق پستی: ۱۱۱-۱۳۱۴۵

تلفن: ۸۸۹۵۲۲۹۷ - فکس: ۸۸۹۵۱۶۹۱

همراه: ۰۹۳۶۹۵۰۰۱۸۲

سایت: www.shirazehketab.net

فهرست مطالب

یادداشت دبیر مجموعه	۱
یادداشت هیئت	۱
بخش اول - نگاه به پیشینه تاریخی مبارزات دانشجویی در ایران	۱
مدرسه سیاسی	۳
مدرسه فلاحیت	۵
جنبش مشروطیت و آثار آن بر وضعیت دانشجویی	۶
دانشگاه تهران	۱۳
اعتراضات دانشجویی در دوران حکومت رضاشاه	۱۴
دانشجویان و گروه ۵۳ نفر	۱۹
بخش دوم - سازمان‌دهی مبارزات دانشجویی	۲۳
سقوط دیکتاتوری رضاشاهی و سرآغاز حرکت‌های جدید دانشجویی	۲۳
تشکیل اتحادیه دانشجویان دانشکده فنی	۳۳
اتحادیه دانشجویی دانشکده علوم و ادبیات	۳۵
کوشش برای تشکیل اتحادیه در دانشکده حقوق	۳۸
اتحادیه دانشجویان دانشکده کشاورزی	۳۹
واقعه ۱۷ آذر ۱۳۲۱ و جنبش دانشجویی	۴۰
اثر اعتصاب مهندسين و تشكيل كانون مهندسين	۴۶

- ۴۹ اعتصاب عمومی دانشجویان در سال ۱۳۲۵
- ۵۳ مبارزات دانشجویی در دانشکده نفت آبادان
- ۵۴ وقایع روزهای ۱۴ و ۱۵ بهمن ۱۳۲۷ و هجوم به سازمان‌های دانشجویی
- ۵۹ موضوع دخالت دانشجویان در سیاست و تعهدنامه
- ۶۴ سازمان دانشجویان کوی دانشگاه
- ۶۵ سازمان دانشجویان کوی دانشگاه چگونه تشکیل شد؟
- ۶۹ گزارش سالیانه دبیر سازمان دانشجویان
- ۷۰ مجسم سخنرانی و تفریحات و موسیقی
- ۷۲ انجمن کارهای عمومی
- ۷۳ انجمن مالی و صندوق تعاون
- ۷۴ انجمن ورزش و بهداشت
- ۷۶ انجمن روزانه و کتابخانه و سالنامه
- ۸۰ سازمان دانشجویان دانشگاه تهران
- ۸۳ تشکیل سازمان واحد دانشمندان
- ۸۹ مبارزات دانشجویی در دانشکده پرستاری (اشرف پهلوی)
- ۱۴۰ تظاهرات ۸ آبان ۱۳۳۰
- ۲۱۷ بخش سوم - سال‌های خونبار بعدی در مبارزات دانشجویی
- ۲۲۳ تحصن شبانه دانشجویان در دانشگاه تهران - بهمن ۱۳۳۹
- ۲۲۸ جنبش‌های چریکی دانشجویان
- ۲۳۰ جنبش دانشجویان ایران در خارج از کشور
- ۲۳۳ بخش چهارم - نتیجه‌گیری
- ۲۴۱ پیوست ۱ - اساسنامه سازمان دانشجویان کوی دانشگاه
- ۲۴۵ پیوست ۲ - اساسنامه سازمان دانشجویان دانشگاه تهران
- ۲۵۵ پیوست ۳ - زندگی دانشجویان در ایران (سخنرانی مسعود حمدانفر)

پیوست ۴ - نطق دبیر کل سازمان دانشجویان دانشگاه‌های مصر	۲۵۷
پیوست ۵ - جریان ترفیع رتبه پاداش به افسران و درجه‌داران نظامی	۲۶۳
پیوست ۶ - (توضیحات دکتر خسرو سعیدی)	۲۶۵
پیوست ۷ - (فهرست اسامی دانشجویان اخراجی یا زندانی)	۲۷۵
تصاویر	۲۷۹
فهرست اعلام	۲۹۷

یادداشت دبیر مجموعه

کتاب «یادداشت دبیر مجموعه» به یادداشت‌های دوره‌های آزادی یکی از ویژگی‌های اصلی تحولات معاصر ایران است. تأثیر این ویژگی را بیش از هر چیز در چیرگی مستمر نوعی وضعیت فوق‌العاده و فضای سیاسی کشور می‌توان ملاحظه کرد. وضعیتی که به رغم پیش‌آمد وقفه‌هایی - حدوداً به مدت کوتاه مدتی دوره‌هایی از آزادی‌های نسبی سیاسی، در مجموعه نقش ناهم‌زمان خود را بر تفکر سیاسی جامعه و بالضروره عملکرد سیاسی آن برجای گذاشته است.

آنچه لاف‌ها در نیم قرن اخیر از آن به عنوان «جنبش دانشجویی» در ایران معاصر یاد می‌شود و تبدیل این پدیده به جایگزین و بدیل اجتناب‌ناپذیر تحرک و فعالیت باز سیاسی، عوارض و کاستی‌هایی چند به دنبال داشته که روشن نبودن خصوصیات و کارکردهای اصلی یکی از جنبش دانشجویی یکی از مهمترین آنهاست.

در نگاهی به تحولات سیاسی ایران در نیم قرن اخیر، از میان سه تجربه سال‌های بعد از شهریور ۱۳۲۰، مقطع سال‌های پایانی دهه ۱۳۳۰ و سال‌های نخست دهه بعدی آن، و بالاخره تحولات انقلاب ۱۳۵۷، تنها تجربه سال‌های بعد از شهریور ۱۳۲۰ تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ است که از لحاظ آزادی‌های سیاسی به آنچنان میزان از دست‌آورد مستمر دست یافت که برای مدت زمانی درخور توجه تا حدودی پسمانگیر از فوق‌العاده بودن وضعیت حاکم بر فضای سیاسی کشور بکاهد و در نتیجه ایران دوره‌ای از فعالیت‌های متعارف سیاسی را تجربه کند.

جنبش دانشجویی کشور در این سال‌ها از این جهت بحث مهم و درخور توجهی

است که در این دوره برخلاف دیگر ادوار مشابه، تحرکات دانشجویی به تلفیق مناسبی از فعالیت‌های صنفی از یک سو و فعالیت‌های سیاسی از سوی دیگر دست یافتند.

سازمان دانشجویان دانشگاه تهران - موضوع اصلی این کتاب - که پس از یک رشته حرکات پراکنده دانشجویی در سال ۱۳۲۷ شکل گرفت و تا نقطه پایان ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، بسیاری از تحولات دانشجویی تهران را تحت الشعاع خود داشت در عین حال که از نظر سیاسی خط مشی خاص و فعالانه‌ای را در پیش داشت ولی در کنار این وجه سیاسی، فعالیت‌های صنفی گسترده‌ای را نیز برعهده داشت. فعالیت‌هایی که در نهایت وزنه‌ای بودند در تحکیم موقعیت تشکیلات مزبور بعنوان یک سازمان دانشجویی با منافع مشخص صنفی و نه فقط تمهید و تدبیری کوتاه مدت جهت یک رشته بهره‌برداری‌های گذرای سیاسی.

تصویری که در این کتاب با بهره‌برداری از پاره‌ای اسناد و مدارک برجای مانده و همچنین تجارب شخصی نویسنده در مقام یکی از بنیانگذاران سازمان مزبور از این حرکت ارائه شده است، با توصیف نسبتاً کاملی که از وجه صنفی سازمان دانشجویان دانشگاه تهران به دست می‌دهد، خود گام مؤثری است در بازشناسی وجهی از فعالیت‌های دانش‌آموزی که بیشتر به دلیل تداوم «وضعیت فوق‌العاده» موصوف در بسیاری از دیگر دوره‌های تاریخ معاصر هیچ‌گاه به درستی شناخته نشده است. در واقع تحولات سیاسی سازمان دانشجویان دانشگاه تهران که در این دوره خاص تحت تأثیر ویژه ایران قرار داشت و براساس همین چارچوب نیز باید مورد نقد و ارزیابی قرار گیرد، از آن روی کارساز و مؤثر واقع گشت که بر چنین زمینه گسترده‌ای از فعالیت‌های صنفی قرار داشت و نه فقط صرف طرح و تبلیغ یک رشته شعارهای معین سیاسی. در این سال‌ها گرایش‌های سیاسی دیگری نیز در عرصه تحولات دانشگاهی ایران جریان داشت که به دلیل وجه غیرمنسجم آن‌ها در قیاس با چیرگی بخش دانشجویی حزب توده بر نهادهای منسجم دانشجویی وقت، فعالیت‌های آنان به درستی مورد شناسایی قرار نگرفته است و باشد که در ادامه پژوهش‌هایی از این دست، کم و کیف این وجوه ناشناخته نیز مورد توجه قرار گیرند.